

23.04.2015

Innspillsnotat til Helse- og omsorgskomiteen Meld. St. 19 (2014-2015)

Folkehelsemeldingen – Mestring og muligheter

Folkehelsemeldingen «Mestring og muligheter» signaliserer en tydelig satsing på forebygging av helse- og rusproblemer, særlig blant barn og unge. Det er en prioritering Actis - Rusfeltets samarbeidsorgan støtter. Forebygging er det viktigste virkemiddelet i norsk ruspolitikk. Vi er glad for at regjeringen tar tak i nye arenaer for tidlig identifisering og intervensjon. Det kan være avgjørende for å oppdage rusproblemer tidlig og dermed hindre en negativ utvikling. Vi savner imidlertid flere konkrete mål for hvordan man skal oppnå «å redusere de negative konsekvensene rusmiddelbruk har for enkeltpersoner og for tredjepersoner og samfunn», som meldingen tar utgangspunkt i på rusfeltet.

Ansvarlig alkoholpolitikk

Regjeringen slutter opp om Verdens helseorganisasjon (WHO) sine mål om 10 prosent reduksjon av skadelig bruk av alkohol innen 2025, og omtaler dette under kapitlet 1.2. Nasjonale mål. Vi anbefaler at WHO-målene konkretiseres på nasjonalt nivå og at ambisjonsnivået heves. I 2012 ble det omsatt 6,21 liter ren alkohol per innbygger over 15 år. I tillegg kommer ca. 1,6 liter som er kjøpt utenfor Norge, smuglet eller produsert privat, dette utgjør totalt 7,81 liter ren alkohol.

Ut fra dette vil vi anbefale følgende konkrete og målbare mål for alkoholkonsumutviklingen og tilhørende effekter i Norge innen 2020:

1. Alkoholkonsumet skal reduseres med 25 prosent, til 5,9 liter per innbygger.
2. Rusrelaterte sykehusinnleggelses og kostnader for helsevesenet skal halveres.
3. Alkoholrelatert sykefravær i arbeidslivet skal halveres.
4. Debutalderen for alkoholbruk blant ungdom heves til 18 år.

For å nå målene som presenteres, må det tas i bruk mange ulike virkemidler. Regjeringen ønsker å styrke informasjonstiltak og kampanjer, og det er verdifullt. Men vi vet fra forskning at det er universelle og regulatoriske tiltak som pris og tilgjengelighet har størst innvirkning på forbruk, og skulle derfor gjerne sett at regjeringen ville ta i bruk for eksempel økte avgifter og innstramming av regelverk for skjenketider. Det er videre viktig ikke å svekke de virkemidlene vi har, som reklameforbud og Vinmonopol, gjennom utvanning, taxfreetilrettelegging eller utvidede åpningstider.

Alkohol- og russtatistikk på nasjonalt og kommunalt nivå

Vi støtter Regjeringens mål om å utvikle bedre og mer enhetlig alkoholstatistikk på nasjonalt og kommunalt nivå, og at data om alkoholbruk legges inn i folkehelseprofilene. Kommunene har et stort og viktig ansvar når det kommer til rusforebyggende arbeid. Den viktigste forutsetningen for god rusforebygging, er at arbeidet bygger på en forståelse av hvilke problemer og utfordringer man har lokalt. Lokalpolitikere må derfor ha tilgang til kvalitetssikret og oppdatert statistikk på alkoholomsetning, rusbruk blant ungdom (Ungdata) og alkoholrelaterte skader og vold (rapporter fra legevakt og politi).

Actis anbefaler derfor at Stortinget ber Regjeringen om å:

1. Legge føringer for at politi og legevakt skal merke de volds- og skadesakene som er rusrelaterte i sine rapporter, slik at kommunen har et evidensbasert grunnlag for å vurdere den ruspolitiske innsatsen lokalt.
2. Legge føringer for at hvert politidistrikt som har unge på ruskontrakter/ungdomskontrakter loggfører dette og til en hver tid har oversikt over hvor mange som går på kontrakter, samt hvor mange som fullfører eller dropper ut.
3. Legge føringer for at Ungdata-undersøkelser skal omfatte alle elever på ungdomstrinnet og videregående skoler i Norge.
4. Legge til rette for at russtatistikk er lett tilgjengelig, på lokalt nivå, for de som jobber med rusforebygging i kommunene.

Arbeidslivet som arena for rusmiddelforebygging

En stor del av alkoholforbruket i Norge skjer i jobbsammenheng, og arbeidslivet bærer store deler av kostnadene knyttet til ansattes alkoholbruk, både ved tredjepartsskader og sykefravær/reduert effektivitet.

I Folkehelsemeldingen slutter regjeringen opp under målet om at flest mulig ansatte i privat sektor - og alle ansatte i offentlig sektor - skal være omfattet av en generell og bevisstgjørende rusmiddelpolitikk. Actis mener gode eksempler er viktig, og at offentlig sektor bør gå foran. Det bør utvikles en minstestandard, og ev. en veileder, for hvordan retningslinjer for alkoholbruk i jobbsammenheng skal utformes.

Actis mener retningslinjer for alkoholbruk også bør innføres som et krav til arbeidsgiver i IA-bedrifter. I dag heter det i den standardiserte IA-kontrakten at arbeidsgiver «skal sørge for et godt og inkluderende arbeidsmiljø i tett dialog med tillitsvalgte, verneombud og øvrige ansatte». Her kan det legges til et krav om at HMS- og IA-arbeidet skal inkludere utviklingen av retningslinjer for alkoholbruk. Partene bør oppfordres til å følge opp dette i neste IA-avtale.

Kontakt:

Generalsekretær Mina Gerhardsen, 918 52986, mina@actis.no

Seniorrådgiver Pernille Huseby, 901 24 673, pernille@actis.no

Politisk rådgiver Mari Greta Bårdsen, 979 61 633, marigreta@actis.no